

Az olasz föld csodálatos színei és hangjai csordulásig töltik a szívét. Boldognak érzi magát, mint még soha. De a boldogság csak látszólagos és külsőségekben nyilvánul meg. Mögötte ott húzódik korunk életének minden árnyoldala, ocsmánya. A Ganges vize csak messziről kék, közelebről piszkos és lábszagú a mosakodó indusoktól.

Alföldi Kálmán romantikus szerelme és látszólagos boldogsága mögött meg-rázó realis hátteret festenek az elhagyott feleség szenvedései és az őt bekeríteni akaró ál-jóbarát sakkhúzásai. Ennek a háttérnek a rajza a regény leg-erősebb része. Az abszolút és a relatív hűség, a jó és a rossz összeütközése. Vágó dr. tudatosan taszítja barátját a fertőbe mindmélyebbre, hogy ezzel hozzáférközhessék annak feleségéhez, a teljes becsületességet megtestesítő Git-tához.

Csodálatos szerepet játszik a pa-noptikum viaszabúja és két élő hason-mása: Ostritz Livia, a szeszélyes bá-rónő és Miranda, az élvhajszoló tán-cosnő és egyben dothista papnő. Az első élő alaktól az elérhetetlenség hajtja Alföldi Kálmánt a viaszabúhoz, e má-siktól pedig annak visszataszító élete.

A kis mellékalakok egész sora kapcsolódik még az előbbiekhöz. Csí-petke, a legjobban megrajzolt alakja az egész regénynek. A sajgó „Kukac” alak-jában már több valószínűtlen vonás is van. Nagyon jó az éjszakai élet figurá-inak rajza.

A legnagyobb szeretettel kétségte-lenül Alföldi Kálmán alakját alkotta meg a regény írója. Egyéni vágyak és művészi ambíciók letéteményese Alföldi Kálmán. Nagy lángoló lelke és idealiz-musa bele-beleütközik az élet valósá-gaiba. A kulisszák mögötti világ is fáj-dalmas, sőt még több szenvedést is rejt, mint a rajta kívüli élet. Így ébredt a színész arra: „A Ganges vize csak messziről kék és iszta, közeiről piszkos és lábszagú a mosakodó indusoktól.” Ez Alföldi Kálmán tragikum.

Ez ihlette meg Blazsek Ferencet és ezért íródott az egész regény, amely kétségtelenül értéke a kisebbségi ma-gyar irodalomnak. (-gner).

VIRINEJA. — Mai orosz író, Li-dija Sejfulina regénye a háború előtti és alatti orosz faluról a bolsevizmus dia-daláig. Szépitgetés, hatáskeresés nélküli

tárgyilagos írás, mégis mindenkit leköt, a földmunkástól kezdve a kifinomultabb ízlésű városi olvasóig. A földimádó pa-raszt festésében Zolára emlékeztet, de még leegyszerűsítettebb lelki életet ad. E könyv meséjét két főalakjával vázol-juk.

Az első lapokon a falu bölcsével, Szavelijevvel ismerkedünk meg, aki a szélsőséges, úgyszólván vallástalan val-lásosság zavaros vízein hanykolódik. Jólatai, amelyek az elkövetkezendő háborúra és annak időtartamára vonat-koznak, beteljesülnek. Így válik a falu szent bölcsévé, tanácsadójává, bár előbb e nép bolondnak tartotta. A sok bölcselkedés nem a paraszt kenyere és végül is megittasítja a buja tavaszi föld lehetete. Hívja a munka, de ő mégis tetszetősebbnek találja az örök boldog-ságot. Halálért áhítozik. Egy égi látó-más meg is ígéri a közeli kimúlást. Re-meteségéből hazatér a faluba és beje-lentve halálhírért, összehívja a népet, Az udvar közepére tett koporsóba fekszik, gyertyát gyújtanak a fejénél és a pap is megérkezik. De a halál nem akar jönni. A nap már messze túlhaladt a delelőn és a nép gúnyolódva széled-ezik.

A következő kis részlet megér-demli, hogy eredeti fordításban adjuk: „Felesége, a gyászruhás öregasszony, odahajol a forgolódó Szavelije-hez:

— Hé, bátyuska, te hogy érzed, halsz-e má, vagy nem? Úgy látszik, nem igen léssz belüled énekés-halott. A nép már kifáradt. Mit hisz, gyűn-e má vagy soká még?...

Szavelije rámeredt az öregasszony-ra. Nem felelt, csak dühösen rándított a szemöldökén. A falu papja, az ala-csony és öszülő Jegor félbehagyja a bánatos hangú halotti éneket. Egész tes-tével odafordul Szavelijéhez, ránéz és együttérzően tanácsolgat:

— Te pedig erősebben húnyd be a szemeidet, ezekre az élőkire itt ne he-deríts. Jó sokáig tartsd vissza a gondo-lataidat és lélekzetedet, ne bocsásd ki. A fogaidat meg szorítsd össze, szorítsd a fogaidat!”

De a meghalás nem sikerül. Így válik nevétségessé és így esik ki a nép kegyeiből Szavelije.

Megdühödik az égre, elrettentő pél-dává akar lenni. Végül a bolsevizmus

cseméit megismerve, egy mérnököt, leüt mire kivégzik.

De nem hiába nő írta ezt a könyvet, regénye töréséül nőt választ. Virineját, a dacos, de igazságkereső csodaszép falusi leányt. Ői és eddig kellően föl nem dolgozott embertípust kapunk benne, a szabadgondolkodású nőt, kibben a forradalmár az uccalánnyal és anyával megrázó egésszé egyesül.

Eleinte a városban szolgált és cseleedsorsban utálta meg az „urakat”, kik nem a munkáját, de őt magát akarták. A háború alatt visszatér falujába, és mert a férfiaknak felszökött az áruk, egy nyomorékkal él együtt, kit szán, de megvet.

Maja megismerkedik egy tetszetős fiatal mérnökkel, aki igaz szerelemre gyúl iránta.

Mi, az olvasók, önkénytelenül együttérzünk a becsületes gondolkodású mérnökkel, de Virinejét elvei vezetik. Ismeri a háború-kerülőket, vasútépítőket, szállítókat és a ravasszággal otthon maradt „alkalmatlanokat”. Tudja, hogy ezek metelyesték meg a falusi lányok testét és lelkét.

Egy módszert ismer velük szemben: kiszípolozni esebükből a pénzt, de ha alattomban szerelmet kérnek, szemükbe vágni mindenki előtt mocskosságukat.

Eleinte ezt a módszert alkalmazza a mérnökkel szemben is, de egy forró tavaszi délután a vér szavának engedve mégis szerelmes csókban forrnak egybe.

Ezt a jelenetet látta az az akkor már úrgyűlölő Szávielije, aki azután Virineja nyomorék párjától föluszítva, egy este agyonüti a mérnököt.

Virinejának fáj a gyilkosság, de most már következetes akar maradni. Csak néha kínozza az emlékezés. Inni kezd, de a végső elszállástól megmenti egy hazatért katona, ki feleségül veszi. A férfi később fontos szervévé válik a bolsevik propagandának és Virineja kitűnő segítőtársnak bizonyul. Az ezután következő időkben egy gyűlés alkalmával ismerjük meg az orosz nép viszonyát Miklós cárhoz. Őt okozzák a háborúért: „Mit vesz a Batyuska mások baját a nyakába, amikor a magáét se tudja viselni.” A nép nem nacionalista, sem nem sovíniszta, de önző. Belgium érdekeit nem teszi magáévá.

A lázítók között Virineja is aktív szerepet játszik. Lelkesült vörös forradalmárrá válik. Később teherbe esik, de nem szűnik meg uszítani.

Jön a szavazás és még a vagyónus asszonyokat is (íérjük tudta nélkül rábírtja arra, hogy az ötéodik, a bolsevik ládába dobják a szavazócéduláikat. Megmagyarázza nekik, hogy ekkor vége lesz a háborúnak, hazajön a fiuk.

A szavazáson a vörösek győznek. A cárt lemondatják s most adáz harcok dúlnak az ország két pártja között. Virineja írja, mivel már egészen össze-melegedtek, kénytelen megszőkni egy időre. Virineja már szűlés előtt áll, de még él benne a lázító. Ellenállásra hívja fel a faiu népét. A paraszt tétovázó, nem szívesen küzd a bizonytalan győzelemért. De végül mégis fölfegyverkeznek.

Múlnak a napok és megszületik a gyerekek. Virineja régi vágya teljesedik be ezzel. Ez volt a vágya még a nyomorék, tehetetlen társa mellett is, aki börtönben pusztult el. De a boldogság nem tart sokáig. Fehér csapatok jönnek és Virinejának alig marad ideje a menekülésre. Amikor a katonák betörnek a házba, ott csak egy csecsemőt találnak. Ottmaradnak bevárni a népuszító bolsevik vezér Virinejét.

Mint egy farkasanya, úgy lopózik vissza Virineja az éjszaka leple alatt. Meg akarja szoptatni gyermekét, de a lesbenállók rávetik magukat. A küzdelemben veszi el életét, mielőtt megláthatta volna eszméinek diadalát.

*

A könyv a NOLIT (röv. új irodalom) kiadásában jelent meg szláv nyelven. Tartalmát azért ismertettük, mert egyenlőre nincs kilátás, hogy magyarul olvashassuk ezt a lázas, de életből származott regényt.

Kovács Sztrikó Zoltán

MAGYAR ÍRÁS. — A csehszlovákiai magyar kisebbség kulturális és nemzeti erejének, magasszínvonalúságának egyik legértékesebb bizonyítéka a Magyar Írás című folyóirat, amely néhány évvel ezelőtt indult meg Kassán. A folyóirat a tornaljai Kazinczy könyv- és lapkiadó szervezet kiadása, amely erős vára a csehszlovákiai magyar irodalmi életnek. A Kazinczy könyv, és lapkiadó szervezet tagjai a tagdíjért kapják a lapot. A Magyar Írás minden száma rendkívül bőséges tartalmú, érdekes és tanulmányos, kiállításban pedig a nyomda-technika gyöngyszeme. 128 oldal.